

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marcin Krajewski

SSN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z powództwa C. sp. z o.o. w W.

przeciwko E. C. i E. sp. z o.o. w W.

o zapłatę i zobowiązanie z tytułu czynu nieuczciwej konkurencji,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 19 lutego 2021 r.,

zażalenia strony powodowej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 2 października 2020 r., sygn. akt VII AGa (...),

1) oddala zażalenie;

2) zasądza od C. sp. z o.o. w W. na rzecz E. C. i E. sp. z o.o. w W. kwoty po 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 2 października 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...), w sprawie o zapłatę i zobowiązanie z tytułu czynu nieuczciwej konkurencji z powództwa C. sp. z o.o. z siedzibą w W. przeciwko E. C. i E. sp. z o.o. z siedzibą w W., odrzucił skargę kasacyjną powoda od wyroku tego Sądu z dnia 29 stycznia 2020 r. oraz odrzucił skargę powoda na orzeczenie referendarza sądowego z dnia 2 września 2020 r., którym oddalono wniosek powoda o zwolnienie od opłaty stosunkowej od skargi kasacyjnej

Odrzucając skargę na orzeczenie referendarza sądowego, Sąd Apelacyjny stwierdził, że skarga ta służy tylko w przypadkach, w których zażalenie służyłoby na postanowienie sądu. Skoro zatem postanowienie referendarza sądowego o oddaleniu wniosku powoda o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej wydano w ramach kognicji Sądu Apelacyjnego, jako sądu drugiej instancji, na które nie przysługuje zażalenie, to niedopuszczalna była także skarga na to orzeczenie referendarza.

Uzasadniając zaskarżone orzeczenie w zakresie odrzucenia skargi kasacyjnej powoda, Sąd Apelacyjny wskazał, że po prawomocnym oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych powód nie uiścił opłaty od skargi kasacyjnej. Wobec nieopłacenia skargi kasacyjnej Sąd Apelacyjny odrzucił skargę na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...), wniesionym na podstawie art. 394¹ §1 k.p.c., powód zarzucił naruszenie art. 130² § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 112 § 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r., poz. 755 k.s.c.; dalej jako: „u.k.s.c.”). Ponadto wniósł - na podstawie art. 380 w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 398²¹ k.p.c. - o rozpoznanie postanowienia referendarza sądowego w Sądzie Apelacyjnym w (...) z dnia 2 września 2020 r. o oddaleniu wniosku o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej, któremu zarzucił naruszenie art. 103 ust. 1 i 2 u.k.s.c.

We wnioskach powód domagał się uchylenia w całości zaskarżonego postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 2 października 2020 r. oraz uchylenia w całości postanowienia referendarza sądowego w Sądzie

Apelacyjnym w (...) z dnia 2 września 2020 r. i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie podlega oddaleniu.

Kwestia wzajemnych relacji między art. 130 § 1 k.p.c. oraz art. 112 ust. 2 i 3 u.k.s.c. w przypadku, w którym zachodzi konieczność uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej po odmowie zwolnienia od kosztów sądowych strony reprezentowanej przez zawodowych pełnomocników, została wyjaśniona w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 16 marca 2017 r., III CZP 82/16, o mocy zasady prawnej, Sąd Najwyższy przyjął, że w razie wniesienia przez stronę zastępowaną przez radcę prawnego (adwokata, rzecznika patentowego) skargi kasacyjnej, od której - stosownie do wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia - pobiera się opłatę stałą lub stosunkową, sąd drugiej instancji, po doręczeniu postanowienia oddalającego w całości lub w części wniosek o zwolnienie skarżącego od kosztów sądowych oraz bezskutecznym upływie terminu przewidzianego w art. 112 ust. 3 u.k.s.c., odrzuca skargę kasacyjną na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. W niniejszej sprawie powód, reprezentowany przez fachowego pełnomocnika, nie uiścił opłaty od skargi w terminie tygodniowym od dnia doręczenia odpisu postanowienia z dnia 2 września 2020 r. o oddaleniu wniosku o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej. Sąd Apelacyjny prawidłowo odrzucił więc skargę kasacyjną, bez uprzedniego wezwania strony powodowej do uiszczenia opłaty. Wynikająca z art. 25b ust. 2 u.k.s.c. reguła zaliczenia opłaty uiszczonej od wniosku o doręczenie orzeczenia z uzasadnieniem na poczet opłaty od wniesionego środka zaskarżenia nie modyfikuje przywołanego założenia. W szczególności - wbrew twierdzeniom zawartym w zażaleniu - możliwość zaliczenia tej opłaty nie sprawia, że środek zaskarżenia był nienależycie opłacony.

Odnosząc się do wniosku o rozpoznanie postanowienia referendarza sądowego w Sądzie Apelacyjnym w (...) z dnia 2 września 2020 r., należy podkreślić, że z art. 394¹ k.p.c. wynika, iż na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego.

Kontroli Sądu Najwyższego mogą zostać poddane niezaskarżalne postanowienia, które miały wpływ na to rozstrzygnięcie, w tym w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sądowych, o ile w zażaleniu został zamieszczony odpowiedni wniosek (art. 380 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.). W tym trybie dopuszczalne jest poddanie kontroli niezaskarżalnego postanowienia referendarza sądowego działającego jako sąd drugiej instancji. Pogląd, wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2013 r., III CZP 62/13, OSNC 2014, nr 6, poz. 59, zgodnie z którym postanowienie wydane w wyniku rozpoznania skargi na orzeczenie referendarza sądowego nie podlega rozpoznaniu na podstawie art. 380 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., dotyczy bowiem odmiennej sytuacji procesowej. Nie ulega wątpliwości, że niezaskarżalne postanowienia, które miały wpływ na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi kasacyjnej, mogą być poddane kontroli na podstawie art. 380 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. także wówczas, gdy jako sąd drugiej instancji działał referendarz sądowy w tym sądzie. W takim przypadku referendarz zastępuje w swojej działalności ten sąd i jego orzeczenia wpisują się w reguły zaskarżalności obowiązujące dla orzeczeń sądu drugiej instancji. Niezbędne jest natomiast jednoznacznie sformułowanie w zażaleniu odpowiedniego wniosku, czemu skarżący uczynił zadość. Rozpoznaniu podlegają zatem zarzuty dotyczące odmowy zwolnienia od opłaty od skargi kasacyjnej.

Z utrwalonego w orzecznictwie rozumienia art. 103 u.k.s.c. wynika, że podmiot ubiegający się o zwolnienie od kosztów sądowych jest zobligowany nie tylko przytoczyć fakty, które przemawiają za uwzględnieniem wniosku, ale spoczywa też na nim ciężar wykazania tych okoliczności (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2020 r., V CZ 64/20, niepubl.). Na sądzie nie spoczywa ciężar prowadzenia z urzędu postępowania dowodowego w celu wykazania istnienia przesłanek z art. 103 u.k.s.c. Jeśli przedstawione dokumenty nie uzasadniają wniosku, sąd nie wzywa do złożenia dalszych dokumentów, lecz rozstrzyga o wniosku merytorycznie, chyba że na podstawie art. 109 ust. 1 u.k.s.c. w grę wchodzi przeprowadzenie dochodzenia celem wyjaśnienia wątpliwości co do rzeczywistego stanu majątkowego strony domagającej się zwolnienia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2016 r., V CZ 65/16,

niepubl.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2017 r., I CZ 107/17, niepubl.). Przepis art. 109 ust. 1 u.k.s.c. nie znajduje jednak zastosowania, jeżeli strona nie dołoży należytej staranności w zakresie zgromadzenia dowodów i wyjaśnienia we wniosku ich znaczenia, stanowi to bowiem wypadek nienależytego wykonania przez stronę obowiązku przewidzianego w art. 103 u.k.s.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2016 r., V CZ 66/16, niepubl.).

Możliwość uiszczenia opłaty sądowej przez stronę wnioskującą o zwolnienie od kosztów jest badana w aspekcie wysokości opłaty i możliwości finansowych strony. Istotna jest przy tym okoliczność, że przy zwalnianiu podmiotów prowadzących działalność gospodarczą od kosztów sądowych sądy muszą mieć na uwadze, że nieodłącznym elementem działalności gospodarczej jest potencjalna możliwość prowadzenia spraw sądowych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2013 r., V CZ 2/13, niepubl.). Koszty te strona musi uwzględniać w planowaniu swoich wydatków, tym bardziej gdy - jak w okolicznościach przedmiotowej sprawy - postępowanie jest prowadzone od dłuższego czasu. Brak jest ponadto uzasadnionych podstaw do traktowania kosztów sądowych jako należności drugiej kategorii w stosunku do innych zobowiązań jako wyrazu swoistej preferencji dla innych wydatków związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa w stosunku do należnych kosztów sądowych.

Dokonywana w świetle przedstawionych założeń weryfikacja rozstrzygnięcia o odmowie zwolnienia skarżącej spółki od obowiązku uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej prowadzi do wniosku, że orzeczenie to było prawidłowe. Należy podzielić wyrażone w uzasadnieniu postanowienia referendarza sądowego w Sądzie Apelacyjnym w (...) z dnia 2 września 2020 r. zapatrywanie, że sytuacja finansowa powódki nie została udokumentowana w sposób uzasadniający zwolnienie od kosztów sądowych. Przedstawiony bilans oraz rachunek zysków i strat dotyczył okresu zakończonego w grudniu 2019 r. Za niewystarczające zasadnie uznano same tylko twierdzenia powoda dotyczące ryzyka utraty płynności finansowej oraz wpływu epidemii SARS-CoV-2 na prowadzoną działalność gospodarczą, skoro nie zostały wsparte jakąkolwiek dokumentacją. Powód nie dołożył więc należytej staranności w zakresie zgromadzenia dowodów i wyjaśnienia

we wniosku ich znaczenia, co uzasadniało stwierdzenie, że nie dopełnił obowiązku przewidzianego art. 103 u.k.s.c. Nie był zatem trafny zarzut zażalenia kwestionujący prawidłowość oddalenia wniosku powoda o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej.

Z przytoczonych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie jako pozbawione uzasadnionych podstaw.

Na wniosek pozwanych zawarty w odpowiedzi na zażalenie Sąd Najwyższy orzekł o kosztach postępowania zażaleniowego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 2 pkt 2 i § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 z późn. zm.).